

Коба О. В.

к.т.н., доцент кафедри обліку і аудиту,
Полтавський національний технічний університет ім. Юрія Кондратюка

Миронова Ю. Ю.

к.е.н., старший викладач кафедри обліку і аудиту,
Полтавський національний технічний університет ім. Юрія Кондратюка

КЛАСИФІКАЦІЯ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА ДЛЯ ЦІЛЕЙ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ

Для створення впорядкованої структури витрат підприємства необхідна їх економічно обґрунтована класифікація за окремими ознаками. Обрані класифікаційні ознаки мають забезпечувати комплексне вивчення та групування витрат у потрібному розрізі. Кожна ознака характеризує витрати з певного боку: чим більше виділяється ознак класифікації, тим вища ступінь пізнання об'єктів.

Дослідження поглядів на класифікацію витрат, які висвітлюються у сучасній економічній літературі дозволяє зробити висновок про відсутність єдиного підходу до її проведення.

Так, В. В. Сопко [1, с. 233] визначає 10 напрямів економіко-правового та планово-облікового групування витрат підприємства. Ф. Ф. Бутинець [2, с. 145], С. Ф. Голов, В. І. Єфіменко [3, с. 245] і Є. В. Мних [4, с. 122] виділяють 3 напрями класифікації. На думку В. Ф. Палія [5, с. 12], класифікувати витрати підприємства варто за 11 напрямками.

Досліджуючи поведінку витрат на підприємстві, встановлено, що більшість з них мають неоднозначний характер і їх поділ на окремі групи є досить умовним. Одні витрати можна прямо відносити на продукцію, інші - ні. Певні витрати можуть бути важливими для прийняття одного типу рішень і не мати значення для іншого. Види витрат, які відносяться різними авторами до аналогічних напрямів класифікації витрат, відрізняються. Також немає однозначного групування науковцями витрат: певні види витрат включаються до різних напрямів.

На основі проведеного аналізу існуючих підходів, вбачаємо доцільним проводити групування витрат за наступними критеріями: організаційно-управлінський, обліково-аналітичний та фінансово-економічний.

Організаційно-управлінський критерій включає напрями класифікації, які забезпечують аналітичність інформації (за ступенем впливу обсягу виробництва на рівень витрат, за місцем здійснення контролю, за центрами відповідальності, за рівнем контролюваності, за впливом на прийняття рішень, за можливістю регулювання, за методом обчислення, тощо), що дає змогу оцінювати ефективність витрат на виробництво конкретного виду продукції і за кожним центром відповідальності окремо. Ефективною управлінська діяльність може бути лише у випадках, коли менеджери отримують вичерпну інформацію про взаємозв'язок витрат за кожним їх елементом з виробництвом конкретних видів продукції до завершення виробничого процесу або до його початку – як прогнозу. Тому

інформація про витрати виробництва в управлінському обліку має бути достатньо деталізованою і оперативною.

Залежно від напрямку статутної діяльності, підприємства істотно відрізняються між собою за технологічним процесом, організаційною структурою, взаємозв'язками з партнерами та контрагентами, а також за взаємозалежністю між окремими структурними підрозділами всередині.

Характерні особливості підприємства, насамперед, виявляються в організації виробництва, яка обумовлюється технологією виготовлення продукції. Тому зміст, обсяг, вид і форму надання інформації, необхідної для управління процесом виробництва, кожне підприємство визначає самостійно. При цьому особливе значення має правильна організація та своєчасність обліку витрат за видами продукції і підрозділами, тобто належна організація аналітичного обліку. Аналітичний облік витрат на виробництво кожне підприємство організовує відповідно до характеру виробничого процесу, а також особливостей продукції, що випускається. Дані аналітичного обліку використовуються при складанні внутрішньої звітності, яка будується на інформації про види і кількість продукції, про центри відповідальності і статті витрат. Виходячи з цього, обліково-аналітичний критерій класифікації витрат об'єднує такі напрями: за способом перенесення вартості на продукцію, за складом, за видами виробничих процесів, стосовно періоду, стосовно готового продукту, за цільовим призначенням (за статтями калькуляції), за видами продукції (робіт, послуг), за порядком обчислення, за порядком включення до кошторису (калькуляції).

Фінансово-економічний критерій класифікації характеризує витрати з точки зору їх обчислення, доцільності витрачання та включення до кошторису. Він охоплює наступні напрями: за видами витрат, стосовно форм праці, стосовно форм вартості, за споживанням ресурсів, за доцільністю витрачання, стосовно діючих норм, за метою аналізу, за терміном обчислення.

Представлений підхід до класифікації витрат у цілому охоплює всі сфери діяльності та найбільш точно узагальнює види витрат, які притаманні підприємствам промислового комплексу.

Література:

1. Сопко В.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: навч. посібник / В.В. Сопко – К.:КНЕУ, 2006. – 526 с.
2. Бухгалтерський управлінський облік: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / [Ф.Ф. Бутинець, Т.В. Давидюк, З.Ф.Канурна та ін.]; за ред. проф. Ф.Ф.Бутинця. – 3-тє вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2005. – 480 с.
3. Голов С. Ф. Фінансовий та управлінський облік / С.Ф. Голов, В.І. Єфіменко. – К.: ТОВ «Автоінтерсервіс», 1996. – 544 с.
4. Мних Є.В. Економічний аналіз: підр. / Є.В. Мних – К.: Центр навч. літератури, 2003. – 412 с.
5. Палий В.Ф. Управленческий учет издержек и доходов (с элементами финансового учета) / В.Ф. Палий – М.: ИНФРА – М., 2006. – 279 с.